

Uredništvo in uredniški prostor, 2687 So. Lawrence Ave. Chicago, Ill.
Office of Publication: 2687 So. Lawrence Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII. Chicago, Ill., torek, 21. julija (July 21), 1925. Subscriptions \$5.00 STEV.—NUMBER 169

Darrow in Bryan v lju-tem besednem dvoboju

Darrow je končno dobil starega Bryana v svoje pesti in ga neusmiljeno mikastil pred sodiščem, ki je prvič zborovalo zunaj na vrtu. Izpraševal ga je o bibliji — o Adamovem rebri, kači, Kajnovi ženi, Jonatu v ribi, Jozvetovem ustanovitvenju zemlje in vesoljnem potopu — in Bryan je enostavno odgovoril, da vse verjame, končno pa je priznal, da ne ve nič o tem, kar verjame. Dokazi znanstvenikov so bili površno prečitani. Sodnik je obtožil Darrowa razžaljenja sodišča, a kameje mu je oprostil.

Dayton, Tenn., 20. jul. — Današnji potek evolucijskega procesa je bil sledeči: Sodnik Raulston je takoj po otvoritvi zasedanja obtožil Darrowa razžaljenja sodišča iz razloga, ker je Darrow sadnji petek dejal, da sodišča ni pošteno. Darrow je imel položiti \$5000 porošstva. Darrow je dejal, da to je prvič v sedemdesetih letih njegove odvetniške karijere, da ga sodišče toži radi razžaljenja. Kaasneje je pa Darrow priznal, da je v naglici res rekel, kar ni bilo pravilno in prosil je sodnika oprostjenja. Sodnik mu je oprostil in zavrgel obtožbo med bučnim aplavzom. Prvič v teku procesa se je danes vršila obravnava zunaj sodne dvorane na vrtu radi tega, ker je bilo preveč občinstva in v dvorani je bilo prevroče.

Zagovorništvu je predložilo poročila znanstvenikov in modernih teologov o evoluciji. Poročila obsegajo 80.000 besed spletnih na stroju in vsebujejo vse, kar je veda do danes odkrila o naravnem zakonu razvoja. Po kratki debati je sodišče dovolilo, da sme zagovorništvu poročila eno uro za predanje poročil. Ker je bilo nemogoče prečitati vse v eni uri, je Hays prečital le jedro vsakega poročila. Ko je bilo čitanje znanstvene evidence končano, je smela porota zasesti svoje seđe. Nato je Darrow zahteval, da stari Bryan nastopi kot prič in on ga hoče isprašati. Sodnik je dejal, da on nima nič proti temu, če se Bryan protovoljno javi. Bryan je pristal s pogojem, da sme tudi on potem zaslišati Darrowa in ostale zagovornike. Darrow je bil zadovoljen.

Darrow je začel ispraševati Bryana po opoldanskem odmoru in mikastil ga je ves popoldan do zaključka zasedanja, a še ni bil gotov z njim. Izpraševanje se nadaljuje jutri. Nikdar v svojem nastopanju pred sodišči ni Darrow še ispraševal koga s takim veseljem kakor je danes Bryana. Stavil mu je vprašanja za vprašanjem o bibliji, veri, čudežih itd. in Bryan je odgovarjal zdaj mirno, zdaj pa ježno tresoč se srda. Mnogiča poslušalcev, ki je napolnila ves vrt, celo dvorišče pod drevesi, je vsak hip dajala duška svojim čustvom z aplavzom, smehom in tuljenjem. Nikdar v analih ameriške justice še ni bilo takega zaslišanja pred sodiščem, nikdar takega besednega dvoboja.

Bryan je v svojih odgovorih dejal, da verjame absolutno vse, dobesedno vse, kar je v bibliji, ali ko ga je Darrow navil do skrajnosti in pritisnil ob steno, je Bryan, bled zene, priznal, da se ni nikdar vprašal, da li je vse to mogoče, ako je resnica ali ni — dovolj mu je, da je v bibliji. Tako je zapisano in tako je moralo biti. Bryan je rekel, da veruje, da je Bog naredil Evo — iz Adamovega rebra, da se kača zato plazí po trebuhu, ker je začel jela Evo; veruje, da je Jozve ustavil zemljo za 24 ur (solnce ni mogel ustaviti, kajti solnce ne potuje okoli zemlje kakor so mislili pisci sv. pisma — in Bryan je priznal, da verjame, da je zemlja okrogla in se vrti okoli solnce), da je Jona bil tri dni v trebuhu ribe in da je Bog okrog leta 2300 pred Kr. pokončil vsa živa bitja na svetu z vesoljnim potopom, izvzemši Noeta in nje-

gove družine ter živali, ki so bile v barki. V eni stvari je Bryan izrazil dvom. Glede ustvarjenja sveta in človeka v sedmih dneh ni na jasnem, da li je pisec biblije mislil dneve ali daljše dobe. Darrow ga je vprašal, kje je Kajin dobil ženo. Bryan je odgovoril, da ne ve — naj evolucijonisti poizvedo. Končno je Bryan omagal in obupno je zavpil: "Darrow, največji agnostik v Ameriki, je prišel semkaj pred sodišče v Tennessee, da v pričlo nas vseh blati Boga". Tedaj je sodnik zaključil zasedanje. Zagovorništvu je predložilo sodišču tri biblije — protestantsko, katoliško in hebrejsko — z zahtevo, da naj dokaže, katera je prava — na katero se opira tennessejski protievolucijski zakon.

Dayton, Tenn., 20. jul. — Clarence Darrow in ostali zagovorniki še niso gotovi z Bryanom in njegovo križarsko vojsko fundamentalistov. Obravnava je sicer pri koncu, ampak predno porota izreče krivdorek, ne more nihče zabraniti zagovorništvu, da ne bi povedalo porotnikom kaj misli o celi stvari. Zaključni argumenti pred poroto so še na vrsti. Govori pred poroto pa niso po zakonu omejeni; lahko trajajo tri ure ali tri dni. Darrow, ki bo imel zaključni govor v prid Scopesu, nedvomno izkoristi to priliko in morda bo govoril ves dan ter povedal vse, kar je hotelo zagovorništvu povedati s svojimi znanstvenimi pričami. Zaključni govor države, ki je zadnji, bo najbrž imel Bryan. Izgleda torej, da bo še precej grmenja v Daytonu in prava bitka med evolucijo in biblijo šele pride.

Darrow in Bryan sta dva dni odmoru, v soboto in nedeljo, vodila besedni dvojoj. Bryan je ljuto napadal Darrowa kot izpovedanega agnostika in voditelja "najbojevitjega protikristjanskega elementa v Ameriki, ki se je zarotil proti kristjanstvu in hoče večino ljudstva oropati vere". Bryan je dal razumeti v svojih izjavah in govorih, da bo vodil "sveto vojno" proti znanstvu v postavadajah sedmih drugih držav v prihodnjih dveh letih.

Darrow je pa mahal po Bryana z znanim sarkazmom. Dejal je, da se je Bryan sam postavil za najvišjega sodnika, ki odloča pravoveljavno in neovrgljivo kaj je biblija in kaj kristjanstvo. Noben znanstvenik še ni zahteval zakona, s katerim bi prisilil ljudi, da verjamejo v njegove teorije. Dalje je rekel, da Scopesovo zagovorništvu se zanima za dve stvari. Prvič upa, da pride za deva pred vrhovno sodišče in drugič pričakuje, da druge države ameriške Unije zdaj spoznajo absurdnost protievolucijskega zakona in dovole, da se v njihovih solah učí resnica, kakršna je. Darrow je prepričan, da velika večina inteligentnih kristjanov ne verjame v doslovne trditve biblije. "Odrpto priznam — je rekel Darrow — da glede Boga in jez umrjocnosti sem agnostik. Naj vem, če je Bog ali ni. Sma-tram, da je moje stališče boljše kakor Bryanovo. Bryan pravi, da je bil človek ustvarjen po božji podobi — in on ve, da je tako. Teško je razumeti kako more

(Dalje na 3. strani.)

Progled dnevnih dogodkov

Amerika.

Scopesovi zagovorniki se pripravljajo na velike govore pred poroto. Evidenca znanstvenikov je bila zanešana v zapisnik ne-prečitana.

Stavkokazi nastanjeni v kompanijskih hišah.

Ovire v naseljenikem zakonu. Velik nabiralnik plina eksplo-diral v Chicagu.

Ameriška vlada ne more pridobiti velesil za kitajsko konferenco.

Po svetu.

Radič in Pašić v Jugoslaviji sta se pobotala. Stirje radičevci v novi vladi.

Francozi izgubili več ko 4000 mož na maroški fronti vs teden. Novi zapletljaji na Kitajskem. Nova revolta na Portugalskem hitro potlačena.

Amerika poražena glede Kitajsk

Velesile se nočejo odsvati svestiji ameriške vlade glede sklicanja mednarodne konferenca za ureditev kitajskih zadev.

Washington, D. C. — Diplomatični poraz, kakršnega že dolgo let ni bilo, je doživela vlada Združenih držav s svojo iniciativno, da se skliče mednarodna konferenca glede odprave izjemnih privilegijev za imozemce na Kitajskem. Francija in druge velesile so dale Ameriki razumeti, da nočejo konferenco, niti nočejo zdaj še raspravljati o reviziji pogodb s Kitajsko.

London, 20. jul. — Brzojavna vest iz Sangaja sporoča, da vse ondetna sporna vprašanja nabri pridejo pred komisijo treh sodnikov. V komisiji bo ameriški, angleški in kitajski sodnik.

Sangaj, 20. jul. — Breslična brzojavka iz Lučova, provinca Szečvan, se glasi, da so kitajske čete tamkaj streljale na dve angleški ladji, ki sta bili v spremstvu bojne ladje "Teal". Na ladjama so bili imozemci, ki so zapustili Cengtufo. Angleška bojna ladja je odgovorila s topovi. Da li je bilo kaj izgub življenja, ni še znano.

Velik nabiralnik eksplo-diral

V NJEM JE BILO 80.000 GALON GAZOLINA.

Vsa reka v plamenu v bližini o-kolici eksplo-diraje.

Chicago, Ill. — Bil je strašen in silen pok, ko so trije nabiralniki in ena ladja za gazolin eksplo-dirali drug za drugim. V največjem nabiralniku je bilo 80.000 galon gazolina. Bila je res areča, da ni bil nihče poškodovan.

Gazolin se je razlil v reko, katere površina je zažarela v plamenu. Tam blizo je bil velik plinski nabiralnik Peoples Gas in Coke kompanije, malo proč so bili zopet nabiralniki velike tovarne za izdelovanje mila in veliki nabiralniki Texas Oil kompanije, v katerih je bilo do 200.000 galon gazolina. Postala je nevarnost, da se iz nesreče razvije strašna katastrofa za ljudstvo, kajti v nevarnosti so bila človeška življenja tisočev in tisočev prebivalcev.

Škoda je bila vseeno majhna. Uničeni sta bili dve manjši ladji, ki ploveta izključno po reki. Ognjegasel so bili takoj na mestu. Bilo jih je na stotine, ki so pogumno nastopili proti požaru, ki je ogrožal stanovalce ob reki. Pozvana je bila tudi vsa policija v rezervi, ki je napravila kordon okoli ozemlja, na katerem je grozila nevarnost. Tudi gledalcev se je zbralo do pet in dvajset tisoč na obeh bregovih reke.

Prva eksplozija se je dogodila na ladji in nato so sledile druge.

STAVKOKAZI NASTANJENI V KOMPANIJSKIH HIŠAH

DRŽAVNA POLICIJA JIH STRAŽI.

Stavkarjev tudi ta kelih trpljenja ni omalodušil.

Williamatic, Conn. — V kompanijske hiše American Thread kompanije so se naselili stavkokazi. Sicer nise zasedena vsa stanovanja, ker ni število stavkokazov tako veliko, da bi zasedli vseh izpraznjenih stanovanj. Kompanija je nastanila vse stavkokaze v teh hišah, da tako dokaže, da je našla nekaj mesdnih sužnjev, ki se veselo, ako jih o-pieta bič njih izkoriščevalcev. Ona si pač misli, da s takim ravnanjem povzroči omahovanje med stavkarji, iz katerega se razvije uskočevanje v stavkokazi tabor.

Da kompanija se bolj očitno dokaže, da je me ddelavci našla par malih omahljivih duš, je okoli hiš raspustljena straža državne policije. To pa zopet učí delavce, kako laščjavi so privatni bizniški interesi, kadar povdarjajo potrebo državne policije. Takrat prav sladko govore, da je državna policija potrebna, da loči bančne in cestne reparje in morlice. Praksa pa učí, da državna policija služi za zaščito stavkokazov.

Stavkarji, ki jih je kompanija z njih družinami vred postavila iz svojih hiš na cesto, so nastanjeni zdaj v hotorišču. Zadnje stavkarske družine so postavili na mesto šerifski doputiji in njih pomočniki, ker je tako zahtevala bogata kompanija, kateri so ti stavkarji gromadili pro-moženje.

Kompanijske hiše so zgrajene v starem kolonijalnem slogu. V vsaki hiši sta bili nastanjeni dve družini, vsako stanovanje je pa obdale iz pet malih sobic. Vsaka sobica ima po eno okence. Vseh hiš je okrog 180. Tiste hiše, ki so malo večje, so pa bile še bolj natičene s stanovalci.

Kompanijski agent Don H. Curtis trdi, da ima družba 700 stavkokazov, v resnici jih pa ima le okrog sedemdeset. Trditve kompanijskega agenta seveda ima namen povzročiti na stavkarje viš, da ima družba tako veliko število krumirjev, da lahko obratuje svojo tovarno, v kateri so se naveličali garati pošteni delavci za tako mezdo, ki ne zadostuje za kritje najpotrebnejših življenskih potrebščin.

SPLOŠNA ZAPOSLENOST PADA.

Washington, D. C. — Analiza, ki jo je ravnokar izgotovil zvezni posredovalni urad za zaposlenost, pokazuje, da je bilo meseca junija po mnogih tovarnah samo delno obratovanje. Tudi vročina, ki je vladala tega meseca po vsej državi, je deloma povzročila nestalnost. Tekstilne, čevljarske in jeklarske tovarne so še najbolj skrčile obrat, ako se primerja zaposlenost med majem in junijem. To se tiče zlasti držav Nove Anglije. Po rudnikih Zapadne Virginije ni bilo meseca junija več take živahnosti. Vseposod pa je v delu procej velikih stavb, cest in občinskih naprav. Povpraševanje za poljedelakimi delavci je tega meseca kajpada tudi naraslo.

Z istim poročilom izdaja zvezni department za poljedelstvo poročilo o prebivalstvu na farmah. 1. januarja 1925 je bilo približno 109.000 manj vposlenih delavcev kakor 1. januarja 1924, in istega dne je bilo zaposlenih 3.085.000 farmarskih delavcev. Te številke se nanašajo samo na delavce, ki so pri delu na farmah najmanj trideset dni. V tem tudi ni vpoštevanih 461.000 delavcev, ki potujejo vsako leto iz južnih držav proti severu in se vposlujejo, kjer je žetev.

Ovire v naseljenikem zakonu

V AMERIKI ROJENA ŽENA NATURALIZIRANEGA DRŽAVLJANA NI DOBILA POTNEGA LISTA.

Tako se tolmači Cabellov zakon.

Washington, D. C. — Mrs. Elizabeth Newsomi je bila odklonjena prošnja za potni list. Drjavni department je navedel kot vzrok, da je ona britaka podanica in zato se mogoče ne bo mogla vrniti na svoj dom k svojim štirimi otrokom, ako odpotuje iz Združenih držav, ampak bo morala iti najprvo na Ellis Island kot tujzemka. Odvisno bo od naseljenikih oblasti, ako se bo smela kopet vrniti v Združene države.

Leonard Newsom, njen sopog se je rodil v Londonu na Angliškem. Oženil se je leta 1912 v Baltimoru, v katerem je bila rojena njegova žena. Ali takrat Newsom še ni bil ameriški državljan. Od tedaj je postal ameriški državljan. Ker pa ni postal ameriški državljan do leta 1923, t. j. da je postal eno leto po zakonjenju Cabellova naseljenikškega zakona, smatra drjavni department njegovo ženo za britako podanico.

Britake oblasti so ji izdale potrebni potni list, toda naseljenikške oblasti so jo obvestile, da bo imela silitosti pri povratku nazaj v Združene države, ako si ne preakrbi vseh potrebnih listin za povratek.

To je nov dogodek, ki pokazuje, da so velike ovire v novem naseljenikem zakonu celo za žene, ki so rojene tukaj, ako so poročile tujzemca, ki ni bil ob času poroke še ameriški državljan.

Senatorski boj v Wisconsinu

John M. Work je socialistični kandidat za ispraznjen La Folletov mandat.

Milwaukee, Wis. — John M. Work, sorednik milwauškega socialističnega dnevnika "The Milwaukee Leader", je bil nominiran kot kandidat socialistične stranke za senatorja na La Folletovo mesto.

COOLIDGEVO STISKANJE JE DRAGO.

Washington. — Odkar je varnost geslo sedanje administracije, uvideva Bela hiša za potrebo, da vsaki dan pošlje posebnega odposlanca iz Washingtona v Swampscott z vrečo pošte in drugih dokumentov, ki so potrebni predsednikove odločitve. Ti odposlanci potujejo tja in nazaj po šest sto milj daleč z motornimi kolesi. Z njimi mora kajpada biti tudi straža. To se je izkazalo za zelo drago pošiljanje predsednikovih pisem in papirjev, zato so se odločili za drug način. Posluševali se bodo zrakoplovov, ne sicer vedno, pa vendar mestoma po potrebi.

VZORNA JEČA!

Washington. — Grad jo zvezna vlada. Ječa bo v Aldersonu, W. Va., in bo samo za ženske. Ječa bo stala \$1.900.000. V nji bodo jetnice poučevali hilnega dela in industrijskih strok, tako da bodo sposobne za "dobro življenje", ko jih izpuste.

Nemški slikar umri.

Berlin, 20. jul. — Louis Corint, najslavnejši moderni nemški slikar, je umri za pljučnico v Holandiji.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo deloma oblačno; lahki severni in severnovzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 78, najnižja 70. Solnce izide ob 5:32, zaide ob 8:20.

PAŠIČ IN RADIČ STA SE LEPO POBOTALA

Stirje radičevci v reorganiziranem jugoslovanskem kabinetu. Hrvaški "republikanci" in srbski radikali so zdaj koalicijska, ki ima dve tretjini glasov v skupščini.

Dunaj, 20. jul. — (Poroča A. R. Decker, Chicago Daily News.) — Stjepan Radič, bivši vodja hrvaške kmetake republikanske stranke, ki se nahaja še pol leta v zaporu v Zagrebu, se je končno pobotal z njegovim največjim sovražnikom Pašičem. Radič in Pašić sta sklenila mir in kompromis. Pogajanja je vodil Pavle Radič, nekč Stjepana Radiča.

Mir je bil sklenjen zadnji teden in takoj se je reorganizirala jugoslovanska vlada. Kralj Aleksander je sprjel ostavko prejšnje vlade in nato je poveril Pašiču mandat za sestavo nove koalicijske vlade. V novi vladi so Stirje hrvaški radičevci in sicer sledoči: Pavle Radič, minister zemljiške reforme; Nikola Nikić, minister za rube in šume; Ivan Karažac, minister trgovine in industrije; Benjamin Superina, minister pošte in brzojava. Vrtega dobe Hrvatje še razne važne tajniške službe v ministristvu.

Radikalno-radičevska koalicijska bo imela okrog 200 poslancev, to je dve tretjini glasov v skupščini.

Pavle Radič je v soboto izjavil: "Hrvatje so kritikalni, ker so opustili svoj program o predstavnstvu, izražen v kmetaki republikanski stranki. Sporazum, ki je bil pravkar sklenjen, daje Hrvatom enakost in pravico. Nadvlada ene stranke je odpravljena. Sporazum pomeni združitve Srbov in Hrvatov, Upamo, da se nam pridružio tudi Slovenec".

Zdaj se pričakuje, da bo Stjepan Radič izpuščen iz zapora in vsi grehi mu bodo odpušeni. Pašić smatra, da je bil Radič dovolj kanzovan, ker je postil Moskvo in sklenil zvezo s moskovsko kmetako internacionalo.

Polečaj na maroškem bojišču

Francozi so od začetka julija izgubili več ko 4000 vojakov. Spretno odbijanje rifljanskih napadov.

Paris, 20. jul. — "Midi" poroča, da je bilo od začetka julija 1478 francoskih vojakov ubitih, 2775 ranjenih in 30 ujetih v Maroku.

Vez, Maroko, 20. jul. — Po najnovejših poročilih je Abd-el-Krimova ofenziva zopet ustavljena. Francose čete, obstoječe največ iz senegalskih zamorcev, uspešno odbijajo rifljanskih napade, da si silno utrujene in izmučene vsled neprestane akcije. Izgube na obeh straneh so velike.

Maršal Petain, ki prevzame vodstvo skupne francosko-španske ofenzive, ako Abd-el-Krim odkloni mirovne pogoje, je prišel v Fez.

Francoški letalci postajajo aktivnejši. Včeraj in v soboto so izvršili 40 zračnih napadov. Polečaj v splošnem je še vedno slab za Francoze, vendar pa francoska pojačanja prihajajo dnevno. Španske fronte je prišla vest, da so Španci 16. julija odbili rifljanski napad in požgali nekaj maroških vasi.

Rekord v skoku iz eroplana.

Detroit, Mich. — Joseph Crane, star 23 let, je v nedeljo popoldne dosegel rekord, ko se je spustil s parašutom iz letala v višini 4500 čevljev in padal navzdol 2250 čevljev, predno je odprl parašut. Prejšnji rekord padca z zaprtim parašutom je bil 1500 čevljev. Crane je prišel na tla brez nezgode.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincin 3.00 na leto, 1.50 na pol leta, 75c za tri mesece, in za inozemstvo \$6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.00, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (Juni 30-25) poleg vsakega imena na naših straneh pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Pomnite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KANADA PREPUŠČA MORNARJE MIZERLIJ V TUJEM SVETU.

V vojnem času je tudi Kanada gradila trgovske ladje, ki jih zdaj obratuje kanadska vlada. Tudi ona skuša štediti pri mornarjih. V tem oziru je podobna navadnim tepčastim kapitalistom, ki si domišljajo, da so zelo dobri gospodarji, ako štedijo pri delavskem zaalužku in vtrgavajo mezdo.

Kanadska vlada ni na svojih trgovskih ladjah vtrgala mezde, ampak izvršila je nekaj drugega, ki bolj občutno zadene mornarje, kot znižanje mezde.

Odnekad postoji pri vseh narodih stara mornarska pravica, da jih mora ladija privedi nazaj v luko, iz katere je ladija odrinila na daljše potovanje v tuje dežele.

Ta pravica je zdaj v pogodbah na teh ladjah izpuščena. Zgoditi se lahko, da mornar podpiše n. pr. pogodbo v Vancouverju. Ladija odpluje v Montreal ali Halifax v Atlantski oceanu. Tukaj pa ladija ne dobi tovara in kapitan odslavi mornarje. Ako hočejo mornarji domov, morajo sami plačati vožnjo prek kontinenta, ki stane okrog sto dolarjev.

Ce mornar nima denarja, mora čakati daleč proč od svojega doma, da se vrca na drugo ladijo. Potovanje skozi Panamski prekop je zdaj zelo okrajšano. Celo počasen parnik lahko napravi to pot v enem mesecu. Tistih par dolarjev, ki jih prejme mornar v tujem pristanu, jih lahko prav hitro zaje. Ako mora čakati dva ali tri tedne, da dobi posel na drugi ladiji, je seveda suh kot poper in vesel mora biti, ako zopet samo za hrano dobi posel na ladiji, ki ga povede v njegov domač pristan.

Mornarji seveda protestirajo proti takemu početju. Ampak merodajni faktorji so gluhi za take pritožbe.

Zastopnikom mornarske organizacije ni dovoljeno stopiti na kanadske vladne trgovske ladje. Ako se pa kateri posamezni mornar pritoži, pride seveda na črno listino.

Ce bi bili mornarji dobro organizirani, bi bilo takega ravnanja z njimi kmalu konec.

Z mornarji je tako kot z drugimi delavci. Večina mornarjev se še ne zaveda, ako hočejo biti močni in vpoštevani, morajo biti organizirani. Dokler lahko dobe mornarje na kanadske vladne trgovske ladje pod takimi pogoji, se ne bo izvršilo ničesar za odpravo krivic. Zgodilo se bo pač narobe. Starim krivicam bodo dodali nove. In to se bo nadaljevalo, dokler ne postane med mornarji želja po organizaciji tako močna, da se zgradi mornarska organizacija, v kateri bodo organizirani vsi od kapitana pa doli do mornarskega vajenca, ki delajo na morju.

Mornarji so v svojih organizacijah še ravnotako pocepljeni, kot delavci na kopnem. Mornarji imajo svojo organizacijo, kapitani in krmarji svojo, strojniki svojo, kurjači svojo itd. Skupne akcije ni nikoli. Še manj se pa zavedajo, da so vsi enako izkoriščani, ne glede nato, če so kapitani, mornarji, krmarji, kurjači ali vajenci. Ta pocepljena organizacija po delu, ki se opravlja na ladjah, je šiba, ki jih tudi tepe, ker krha in preprečuje čut solidarnosti med raznimi strokami, ki je absolutno potreben, ako si hočejo pridobiti boljše delavske pogoje in boljše življenske razmere. Kjer ni pravega duha solidarnosti med delavci, t. j. prepričanja, če se enemu delavcu zgodi krivica od strani izkoriščevalcev, da je bila krivica storjena vsem, tam ni pričakovati odprave krivic. Pomanjkanje tega čuta med delavci se vedno maščuje le med delavci samimi. Tega dejstva se zavedajo izkoriščevalci in zato radi tiste, ki garajo zanje, pocepljujejo z raznimi saržami. Na morju se to izvrši z naslovi kot kapitan, krmar, mornar, vajenec, strojnik, kurjač, premogar, natak, sluga itd.

Zaveden delavec se sicer zaveda, da mora na ladiji biti nekdo, ki ukazuje, vodi ladijo itd. Ampak on tudi razume, da so vsi izkoriščani ne glede nato, kakšno saržo imajo na ladiji. Vsi tvegajo svojo življenje, v strašnih snežnih viharjih ali tropičnih vrtincih, kadar so na morju. Medtem pa lastnik ladije sedi v udobno opremljeni sobi in računi, kolike profita mu bodo zaslužili mornarji, ki so na njegovih ladjah daleč proč od doma. Tega spoznanja je treba mornarjem, pa se bo kmalu med njimi utrdil čut solidarnosti.

SLUŠAJTE IZ MONTANI

Smithdale, Pa.—Pri nas imamo dosti počitnic in praznikov že od 19. maja t. l. Pittsburgh Coal družba je zaprla tedaj svoj zadnji rudnik. Pravijo, da ne morejo obratovati pod staro mezdo, da nimajo več kakor po 61 centov profita pri toni premoga. Pa se nam res smili nadležna revščina, ko pobirajo tako majhen profit. Oni kajpada ne vprašajo, koliko ima pa delavec profita na dan ali na leto. Pohvaliti se moram vsaj jaz s svojim profitom. Leta 1924 sem napravil vsega \$1284, moji stroški pa so znašali \$2500. Tako mislim, da se lahko vsak delavec pohvali s svojim "profitom".

Pittsburgh Coal družba gradi nov dipelj, ki bo dal vsaki dan 5000 ton premoga. Pref, dokler smo mi nakladali premog, niso imeli tam naročila niti za 1000 ton na dan. Ne vem, kako veliko naročilo pa sedaj dobe, ko gradijo tako velik dipelj.

Delavcem, ki grade novo napravo, plačujejo po štirideset ali tudi le po trideset centov na uro. Ljudje pa tako delajo, da padajo in na mestu umrjejo za tistih žalostnih par centov.

Iz navedenega izman vzroka dovolj, da opozarjam delavce po drugih državah, naj se ne selijo v Pennsylvanijo, ki je ravno za sedanjost dobe menda najslabša za delavce po vsej Uniji. Vsak rudar tudi ve, kako imajo ravno pennsylvanski rudniki veliko "špeka", katerega je treba premetavati popolnoma zastoj. — Tony Salopek.

Potres se varovalni vaniti

Znanstveni aparati zabeležujejo od osem do deset tisoč potresov na leto, ki se godijo v raznih delih sveta. Brzkone pa jih je štirikrat toliko vsako leto. Ni strahnega ni v tem. Narobe, v tem je nekaj, kar nas zavaruje. To pa je zato, ker zemlja s tem kaže, da je telo, ki je v stanu popuščati pritiskom in napetostim. Da ni tega, bi se napetosti nakopičile, dokler nekega dne ne bi povzročilo razdejanja, ki bi bilo mnogo nasilnejše nego kakršnakoli dosedanja katastrofa in bi morda zadostovalo, da naenkrat vniči vse, kar je človek ustvaril na zemlji.

Dr. William Bowie, učenjak, ki je v službi federalnega obrežnega in zemljepisnega urada (U. S. Coast and Geodetic Survey), iz čigar pogovora z urednikom znanstvenega dopisnega urada (Science Service) posnemamo te zanimive trditve, razpravljal je o vzrokih zadnjega potresa v Kaliforniji in sploh o vzrokih potresov. Potres v Kaliforniji je sledil tik za onim v Montani, ali po mnenju dr. Bowija to je le slučaj in ni bilo med tema potresoma nikake direktne zveze, izvemati to, da je sunek v Montani morda pospešil onega v Kaliforniji. Ali ta-le ne bi se bil pripetil, da ni bil ves položaj pripraven za potres; razne druge postranske okolnosti pa uteghejo biti končni vzrok, ki pospeši potres. Dr. Bowie misli, da ta jeziček na vaji more biti tudi visoka plima, kajti globočina vode še samih osmih čevljev, ako se razprostira čez stotero kvadratnih milj, bi povzročila pritisk milijonov ton. Ako so v dotičnem kraju razmere tako dozorele, da je nastala možnost potresa, se radi takega ali takega drugega postranskega vzroka takorekoč utrga zadnja vrstica — in potres nastane.

Resnični vzrok potresov pa je vpliv delovanja vode na zemeljsko površino, namreč izjedavanje vode (erozija) in usedovanje (sedimentacija). Erozija obstoja v tem, da dož odnaša prsti s gora v doline; sedimentacija pa obstoja v tem, da reke in potoki pripravljajo razne anovi k svojim ustjem, kjer se te snovi usedajo na dno. Vse to delo je počasno ali stalno in v toku časa količina premakljenega materiala postane tako ogromna, da se ravnotelje na zemeljski površini znatno spremeni. Ker je zemeljska površina v stanu popuščati pritiskom, se njena skorja tuptam vdaje in razvije se prelom ali razpoka, ob kateri se potresi morejo v prihodnosti dogajati. Dobro se je znalo za prelom zemeljskih plasti, ki se je raztezal ravno skozi mesto Santa Barba-

ra, kakor je to razvidno iz mape o kalifornijskih potresnih razpokah. O razpoki pri Santa Barbari se je le mislilo, da je "mrtva", ker ni bilo nikakega potresa od pamtiveka. Slovita San Andreas razpoka, ki je povzročila potres v San Franciscu l. 1906, se razteza čez več sto milj, ali se ne nahaja blizu mesta Santa Barbara. Vzlic veliki škodi, ki jo je povzročil potres v Kaliforniji, ni bil isti niti od daleč tako silen kot oni v Montani, kakor je to razvidno iz preiskav potresnih strokovnjakov. Potresni aparati so pokazali, da se je sunek potresa v Montani razširil čez tri države, dočim kalifornijski potres je pretresel le približno štiri okraje. — F. L. I. S.

Vpliv nevihte na človeka.

Človek je odvisen od obdajajočih ga narave. Čeprav se mu je tekom tisoletij posrečilo v precejšnji meri podvreči si jo, se ji mora vendar v marsikaterem pogledu pokoriti kot nadmočnemu žiranu.

Menda ni nikogar, ki bi dimes tajil vpliv vremena na duševno življenje človekovo. Najrazvidnejše se javlja ta vpliv pri nevihtih. Pri mnogih ljudeh opažamo razburjenje, čim se pripravljajo k nevihti, dostikrat še celo prej. Splošen nemir, utrujenost in polnost, slabo razpoloženje, nezmožnost za sleherni duševno kakor telesno delo, mravljinčasti občutki, brnenje v ušesih, slabost, razbijanje srca, izredno jakopotenje, da celo tudi nenavadno nastopajoče krvavitve: to so, evo, najčeste pojavljajoči se simptomi pri nekaterih dovzetnejših ljudeh, ki preokujejo nevihto. Drugi ljudje zopet neopresejo, če se pripravljajo k nevihti, niti najmanjših količin alkohola, kave, čaja in tobaka.

Podobno odvisnost med dušo — če se smemo tako izraziti — in nevihto opazujemo ne samo pri človeku, ampak tudi pri raznih živalih. Tako na primer postanejo ptice ob bližajoči se nevihti nekam zmedene in se brezmišlno bodje po zraku, suželke pa rade pikajo. Jeleni in srne kažejo nenavaden nemir. Od domačih živali je treba omeniti predvsem mačko, ki ji gre nevihta najbolj "v glavo".

Iz vseh naštetih vzgledov sledi nedvobeno, da mora vladati med vremenom in razpoloženjem, med atmosferskimi prilikami in duševnim stanjem neko razmerje, ki se vsaših očituje na bolj, vsaših na manj izrazit način. Znani nemški psihater dr. Hellpach je celo osnoval posebno panogo psihologije, takozvano geopsihologijo, ki temelji na tezi, da vplivajo prilike v naravi na človekovo duševno življenje. Njegove kritično pisane študije so našle v svetu priznanje, a se ponekod naletejo tudi na odpor. Razburjenje pred nevihto razlagajo nekateri s saporico, ki vpliva na temperaturo našega telesa. Ob veliki toploti se, kakor znano, kožne kapilare razširijo, vsled česar se koža pordeči in oteče in se pojavi odvisna voda v obliki pota, ki izstopi iz kože. Toda ta teorija po Hellpachu ne drži. Predvsem se ne da z njo razlagati, kako da gotovo ljudje nevihto občutijo, še predno nastopijo značilni simptomi, ki najvplivajo nevihto. Za vremenske izpremembe občutljivi ljudje — moški mnogo bolj kot ženske in otroci — prerokujejo nevihto oziroma padec zračnega tlaka prav kakor barometer celo po več ur poprej. Iz številnih opazovanj, ki jih je izvršil Trabert v Innsbrucku na šolskih otrocih in na odraslih, je točno ugotovljeno, da vlada med izpremembami zračnega pritiska in med živčno razdraženostjo neko razmerje. Najčudovitejše na vsej stvari pa je dejstvo, da na take za vremenske izpremembe posebno dovzete ljudi ne vpliva izprememba tlaka, ki nastopi v njihovi neposredni bližini, nego le izprememba, ki se pojavi v večjem obsegu in ki je za napoved vremena tudi edino merodajna. Torej prav kakor barometer!

Iz teh navedenih dejstev sklepa Hellpach popolnoma upravičeno, da mora imeti zrak neko posebno lastnost, za katero so dovzetni zgolj nekateri ljudje. Kaka je ta lastnost in dali je v kakih zvezih z elektriko ali z radioaktivnostjo, pa je danes še nemogoče govoriti.

IZ SOVJETJSKE RUSIJE.

Prekop med Volgo in Donom. — Sovjetska oblastva se bavijo sedaj z načrtom, čigar izvedba bo imela velikanske posledice za izboljšanje prometja v današnji Rusiji. Gre namreč za gradbo prekopa med rekama Volgo in Donom, tako da bodo mogle ladje iz Volge priti neovirano na Don in potem v Črno morje.

Volga, največja reka v Evropi, je najvažnejša vodno-prometna žila v Rusiji. S takozvanimi Maršijimi prekopmi je zvezana z Nevo, Finakim zalivom in Vzhodnim morjem. Rusko žito gre pa v velikih množinah tudi na jug in potem v Italijo in Francijo. Nov prekop je v prvi vrsti namenjen prevozu žita v inozemstvo. Dolg bo približno 100 kilometrov in ga bodo gradili med mestoma Sarepto ob Volgi in Kolačem ob Donu. — Vezal bo Volgo z odprtim morjem pri Novorosijsku, kjer nameravajo preurediti luko in jo poglobiti, da bi prekomorski parniki mogli pluti nekoliko po reki navzgor.

Ko bo enkrat izgotovljen ta prekop med Renom in Donavo, bo prihajalo rusko blago, v prvi vrsti žito in sirovine, po Volgi in Donu v Črno morje, potem pa po Donavi in Renu navzgor v Nemčijo in po izvršitih kanalih v Francijo, odkoder mu bo odprta pot v Belgijo, Holandijo in Anglijo. V obratni smeri se bo prevažalo industrijsko blago v Rusijo. Res je to precejšen ovinek in bo vožnja dolga trajala. Vendar morame pomisliti, da ni treba ladj razkladati na vsej dolgi poti in da je vodna pot neprimerne cenejša kot železnice.

Stroški za gradbo prekopa med Volgo in Donom so proračunani na približno 150 milijonov rubljev. Vse delo bo trajalo pet do šest let.

IZ PRIMORJA

Napad na župnika Breitenbergerja v Vipavi. — V noči od 30. junija na 1. julija je udrl neznan ropar v vipavsko župnišče. Splazil se je v sobo župnika Breitenbergerja ter udaril moža po glavi, da je župnik začel krvaveti. Ropar je nato svečenika obrl za svo vrednost, ki jo je imel pri sebi. Vzel mu je listino, sto lir gotovine in uro, ki je bila vredna 280 lir. Napadalec sedaj iščejo orožniki.

Povodanj v Pulj. — Iz Pule v Istri poredajo, da se je nad mestom dne 29. junija utrgal oblak. Ploha je napravila na polju mnogo škode. Naliv je trajal dobro poldruge uro.

Velika škoda radi delevja v Istri. Iz Gabrovic v Istri poročajo, da je dne 22. jun. tamkaj padala debela toča, po toči pa dež, ki je tako lil, da je napravil nad dvesto tisoč lir škode. Vsi letošnji pridelek so uničeni, prebivalstvo je obupano.

Griffith je prišel gledat svoj film.

Chicago. — Redkokdaj ima premijera filma tako otvoritev kakor ta teden za igro "Sally of Sawdust" v gledališču "Rosevelt" od Balaban & Katz gledališke družbe. Vsaka nova produkcija od te družbe je po sedanski novi filmski tehniki nekak nov dogodek, in sedanja ni nikaka izjema. V poldnefju so bili pri izjetem razkazovanju filma navzoči znani D. F. Griffith, Carol Dempster, James Kirkwood, Harrison Ford in drugi iz Paramountovega filmskega študija. Na odru sta nastopila mr. Griffith in miss Dempster ter se zahvalila Čikazanom za tako veliko začetno udeležbo.

"Sally of Sawdust" pokazuje na filmskem polju novega genija. Življenje se dotakne nalahno, in sicer z rožnatimi in srečnimi barvami. Za snov je vzel cirkuško življenje. Gđ. Carl Dempster igra vlogo cirkuške deklice, znan komedijant Fields pa predstavlja smešen tip klovn, ki izvabi človeku smeh in solze. Portret cirkuškega življenja je naravnost veličasten; človek skoro čuti cirkuško žagovino in sliši praekatanje pinacov nestopnih gledalcev na galeriji, rjojenje divjih zverí in smrtonosne skoke akrobatov. Za vsem tem se pa plete mična romanca, kakršnih je toliko v Griffithovih produktih.

Agitacija za "Prosveta".

ZAKONOMET

Debata o peklju.

G. Trunk mi zopet grozi pekljom. All right, ker tako omenja peklo, pa še jaz nekaj omenim.

Ali vam je znano, g. Trunk da peklo, v katerega verujejo Eakimoti na skrajnem severu Kanade, ima več en led in mraz namesto ognja? Tako je njihova domača vera. To je povsem naravno. V arktičnih krajih, kje vlada več en mraz, nimajo ljudi dosti pojma o vročini. Najhujše trpljenje, ki si ga predstavljajo je mraz. Nasprotno pa so v Bibliji nedvomno izkusili nezno vročino in arabskih puščav, kjer pripeka sonce dan za danom s tako silo, da lahko jake kuhajo na pesku. Tam so dokazideje o peklju, kakor piše zgodovinar, ki opisuje razvoj kristjanske vere.

Odkritostreno vam povem, Trunk, da jaz ne verjamem peklu, eskimovski niti vaš. Ve v posmrtni muke, pa naj bo v ledu ali ognju, je barbari vera, ne za civilizirane ljudi. Verjamem pa, da so različni kili na zemlji, v življenju — kor so tudi različna nebesa. En leto in deset mesecev senča v jelebarskih tovarnah v Pennsylvaniji, pri pečeh, v katerih kipele železo z vročino 2000 stopinj. Tam je peklo, g. Trunk, ni treba večjeje. Eno leto in tri mesecev sem delal v rudniku 6000 čevljev pod zemljo, kje smo bili nagl do pasu v vročinskih rovih. To je bil drugi peklo. Na pragu pekla sem bil leta 1908., ob času velike industrijske krize, ko sem pol leta stradal brez dela in centa. So pa še hujši pekli. Oni, ki so prišli vojne, znajo povedati o takeh peklu, da tudi najbolj barbari ska vera si ni mogla izmisliti hujšega.

Cemu torej peklo v življenju in po smrti? Ali res mislite, človek ne more biti dober in pšten, razen če ga plašite z "vsnim ognjem", o katerem sami veste prav nič? Ko bi vi vedeli kako so vaše groznje s peklju otročje in plešavne, ne bi nikoli črhnil o tem. Inteligentu se jako slabo poda.

Podlaga znanosti, haha!

Bryan pravi, da mora biti bitija podlaga znanosti. Saj ne Zakaj bi ne bila podlaga šeni cinski vеди? Biblija ima kajpa imenitne recepte zoper razne lezmi. Teh receptov so se držali v srednjem veku — zato pa kuga, takozvana "črna smrt" kosila vsakih par let po Evropi da je bilo groza. In kako so krat zdravili ljudi? S procesi mi, z sidanjem kapelic!

Enostavno "zdravilo" v "svetlem" srednjem veku — in le poznejših časih — je bilo paše nje krvi. Takrat sploh se ni vedeli, da kri kroži po telesu. Je Harvey prvi odkril kroženje krvi v žilah, so ga napadali, je norec in čarovnik — kakor nes evolucijonista.

Biblija naj torej služi za zdravnika!

Dogodek št. 129.

Bilo je pred vojno, ko so praznovali na Jesenicah maj, ki je bil na nedeljo. Govarstvo nam je dalo dovoljenje tako klerikalni gerent Sivank je izposloval prepoved shod Parada se je vršila vseno. T dan je prišlo na Jesenice množice orožnikov, dasi je bilo še dno čih preveč. Delavci smo se zli na podlagi 2. paragrafa ne gl na prepoved. Tedaj pride Sivank v družbi z občinskim rejem. Govornik ga pozove, pregleda listke, a on odkloni pravi, da ne bo na shodu. Škiltelj mu ponudi listek, kateri tudi odkloni. Predsednik susp diru shod za toliko časa, da Sivanka odstrani, on pa izjda se ne umakne, obenem pa roči redarju, naj izvrši svojo dolžnost, to je, naj gre po darje. Redar pripelje orožnike. Ko se stražarjeve informacije zakaj gre, odide z orožniki rentu pa reče, naj ne dela snosti. Sivanka pa ni hotel odhati. Gnal je zavedo pred se šče v Kranjsko goro, kjer je čal precejšnje stroške in sod ga je podučil, da je v njeg črepinji vse kaj drugega kot moigani. — Frank Lipar, ers Mills, Pa.

DELAVSKA ROVICE

(Fed. Press.)

Zelničarji so stopili na prste nekaterim voditeljem. Detroit, Mich. — Da se še bolj utrdi zaprt delavnica pri uniji lokomotivnih strojevodij, so na letni seji organizacije zastopniki strojevodjev sklenili, da ne prejme noben član bratovščine podpore, ki nagovarja svoje unijske brate na odprt delavnico. Proti nekaterim voditeljem je zlasti usmerjen sklep, ki določa, da ne more biti v nikakem odboru organizacije član, ki bi spadal tudi h kompanijski uniji ali kakavi zavajalski kompanijski organizaciji.

Stavbinsko delo počiva. Washington. — Podjetniki, ki so sklenili, da postavijo za \$90,000,000 novih stavb, so apelirali na stavkajoče zidarje in druge stavbinske delavce, da bi odložili stavko. Pleskarji so sicer pristali, da se bodo vrnil k delu, a polagali opeke in drugi so drugačnega mnenja. V unijah stavbinskih delavcev je nesporazum. New York. — K delu so se vrnil zopet pleskarji pod pogodbo, ki so jo podpisali podjetniki. Za \$25,000,000 stavb bodo še dalje gradili pod novo pogodbo.

Podjetniki v Novi Škottiji se zatekajo k puškam. Ottawa, Kanada. — British Empire Steel Corp. se prav nič ne prizadeva, da bi se pobotala z rudarskim distriktom št. 26. Dobil je četo kakih 1000 mož, ki jih je nastavila po rudišču, ker zadržno je uverjena, da ji bo še prav prišla pri končnem upropastenju unije. Rudarji kajpada mislijo drugače; oni so pa prepričani, da se bo podjetje še rado uklonilo.

Rudarji pri poljedelstvu. Pittston, Pa. — Rudarji iz rudnikov od Ewen Anthracite Co. se zatekajo v državo New York kot poljedelski delavci, kar je pripisati nenadnemu zaprtju rudnika. Večja varnost v rudniku. Washington. — Rudniški biro zvezne vlade se sedaj prizadeva upeljati večjo varnost pri delu v rudnikih, kar je bil v načrtu zamenjal trgovinski tajnik Hoover. Poleg tega po rudarskih občinah nameravajo tudi upeljati izobraževalno delo in pouk za varovanje pri delu.

Gonja proti delavcem. New Orleans. — Iz Mobilis prihajajo vesti o gonji proti mornarskim transportnim delavcem, ki pripadajo k organizaciji I. W. W. Gonja je začela policija. Prvih pet mož je bilo že aretiranih pod obtožbo, da so člani organizacije. Za gonjo se skriva lesni trust.

Jetniki razredne vojske. Sacramento. — Kalifornijski državni urad je spet prejel prošnjo za osvoboditev Richarda Forda in Hermana Suhra, ki sta bila obsojena v doamrtno ječo leta 1914 po izgredu, ki so se izvršili v okoljih hmeljskih nasadov. Suhr zahteva popolno odprostitve, ker pravi, da je nedolžen; Ford tudi protestira s svojo nedolžnostjo, ampak on sprejme tudi parolo za krajšo zaporno dobo.

Radio v krsti. Los Angeles, Cal. — Sam R. Kimball, postarni bogati rančar iz San Bernardina, je naročil v Los Angelesu krsto iz jekla, ki mora biti opremljena z najmodernejšim radio prejemnikom. Kimball pravi, da upa, da bo po smrti večkrat slišal kaj se godi po svetu, ko bo imel radio poleg sebe v krsti. Krsta bo stala \$1,200.

Veliki protizidovski izgredu na Dunaju. Dunaj, 20. jul. — Protizidovski izgredu se dogajajo vsak večer že več dni na Dunaju. Nacionalisti in socialisti so v neprestanih spopadih. Izgredniki so razdeljali že več židovskih kavaren. Mnogo oseb je bilo aretiranih. Policijski načelnik Schover je ukazal streljati na izgrednike.

Karolyi okrašen v Parizu. Pariz, 20. jul. — Grof Mihael Karolyi, prvi predsednik ogrske Republike, je obvestil policijo, da mu je bil v hotelu ukraden kovček, v katerem je bilo obseke in drugih stvari v vrednosti \$3000.

DARROW IN BRYAN V BERSEDNEM DVOBOJU.

(Dalje s 1. strani.)

razumen človek verjeti, da je treba bi vzeti fotografije človeka, katerega se malo poveča pa imamo sliko Boga. V tem oziru jaz nisem agnostik; nikakor ne verjamem, da je Bog podoben ljudem in ljudje podobni Bogu. Kar se pa tiče prvega vzroka in sile, ki vlada v srcu vesoljstva, mislim, da ga ni človeka, ki hoče biti pošten, da bi rekel, da ve kaj o tej tajni sili".

Darrow pravi, da ne želi, da bi kristjani zavrgli vero v Boga in vrgli biblijo v koš. Vsakdo ima pravico verovati kar hoče. A vsakdo ima tudi pravico, da pokaže na absurdnosti te ali one vere. Znanstveniki in modernisti ne verjamejo, da je bil prvi človek perfekten in potem je padel v greh kakor trde fundamentalisti. Znanstvo trdi, da se človek neprestano razvija iz najvedje nepopolnosti k vedno večji popolnosti.

Dayton dobiva zopet normalno lice. Krame s knjigami in drugo navlako v bližini sodnega poslopja so začele izginjati. Z bližnjega stališča je bil proces fiasko. Pričakovanege navalav tujcev v tennessejske hribovsko gnezdo ni bilo. Ljudje so se zadovoljili s poročili v časopisih in poslušanjem na radio — in ostali so doma.

LJUBLJANSKI VELESEMENJ.

New York. (Konzulat S. H. S.) — Ljubljanski velesemenj vzorcev bo letos med 29. avgustom in 8. septembrom. Po sedanjih izgleh se pričakuje dober uspeh. Razen industrijske, obrtniške in trgovinske razstave bodo letos tudi druge zanimivosti. Inozemstvo bo številno zastopano s prvovrstnimi izdelki, ki se v Jugoslaviji še ne izdelujejo. Čehoslovaka bo imela lasten paviljon za umetniško obrt. Vprijorjena bo športna razstava in živinska razstava. Država bo razstavljalcem dovolila razne ugodnosti in olajšave pri železniški vožnji, vidiranju, potnih listov, carini itd. Ker je v času velesemaja tudi sezona v slovenskih letoviščih v polnem razvoju, imajo posetniki obnem najlepšo priliko, da posetijo lepa slovenska letovišča.

KONFERENCA MED AMERIŠKIM IN MEHIŠKIM DELAVSTVOM JE ODLOŽENA.

Washington. — Ameriška delavska federacija je naznanila, da konferenca, ki se je imela vršiti med zastopniki Mehiške delavske federacije in predsednikom Greenom ter drugimi voditelji Ameriške delavske federacije, se ne bo vršila 23. julija, temveč je odložena na poznejšo dobo avgusta. Odložitev je največ na željo trgovskega in delavskega tajnika Moronesa v Mehiki, ki bi rad prisostvoval, pa se ne more udeležiti v juliju. Konferenca se ima baviti z vselejvanjem iz Mehike. Mehiška vlada menda sama rada ne vidi tega izseljevanja kakor se vrši sedaj.

POLICIJA JE NASILNA PROTI ZBORUJOČIM KITAJCEM.

New York. — Mirni demonstranti kitajskega prebivalstva v New Yorku so začuden gledali, kako da se policija zanima za njih shod. Precajšnje število udeležencev shoda je poslušalo govornike in se niti zmenilo za policijo, ki se je med nje urinila. Ravno ko je nastopil govornik, ki je pobijal vselejvanje imperialistov na daljni vztek, se je pa policija dvignila, in s koliki prepričala udeležence, da se smatra užaljeno, ko jo udeleženci takra ignorirajo, da se zanjo še zmenijo ne. Policija je razgnala shod, precej potokla več zborujočih, dva zaprla in poleg tega pa je "proslavila" samo sebe.

Nova vojaška revolta na Portugalskem udušana.

Lisbona, 20. jul. — Nova vojaška revolta je večeraj zjutraj izbruhnila v Lisbonu, toda v par urah je bila potlačena in voditelji so bili aretirani. Vstajo je vodil kapitan Baptista, toda na svojo stran je dobil le moštvo e-ne same bojne ladje, ki se je hitro podalo, ko so poveljniki drugih bojnih ladij zagrozili, da bombardirajo rebelne.

PET MRTVIH, KO JE VLAK ZMEČKAL AVTO.

Youngstown, O. — Pet oseb, med njimi dva otroka, je bilo na mestu ubitih v nedelje popoldne, ko je osonni vlak New York Central železnice treščil v njihov sedan na križišču blizu Brookfielda. Ponesrečenci so: Matt Severin, star 38 let, Agnes Severin, 33, njegova žena, Matthew Severin, njun sin, 10 let, Joseph Babič, 32 let in Mary Moreich, 12 let. (Po imenih je soditi, da so ponesrečenci Hrvatje.)

MATI JONES ZOPET OBOLELA.

Washington, D. C. — Mrs. Mary Jones, znana med ameriški delavci kot "mati Jones", je bolna. Zdravnik pravi, da bolezen še ni nevarna, odredil pa je bolnici absolutni mir. Žena je stara 92 let.

Naročila za jeklo padajo.

Chicago. — Knjige U. S. jeklarske družbe pokazujejo, da je bilo od 1. junija za 339,342 ton manj naročil na jeklo kakor lani v istem času. Tako malega poročila ni bilo v nobenem mesecu od zadnjega oktobra. Jeklarska industrija sedaj obratuje za 65 do 70 odstotkov svoje kapacitete.

Vesti iz Jugoslavije

Gradnja higijenske visoke šole. — Priprave za gradnjo projektirane higijenske visoke šole v Zagrebu so v toliko napredovali, da se že 1. avgusta položi temeljni kamen. Poslopje, ki bo stalo v bližini epidemiološkega zavoda, se zgradi na troške Rockefellerjeve ustanove. Da dobi Jugoslavija ta zavod, je v prvi vrsti zaaluga dr. Andreja Stamparja, pomočnika ministra za narodno zdravje.

Smrtna nesreča v zagorskem rudniku. — Dne 1. julija so se ponesrečile v Zagorju ob Savi tri delavke Trb. premogokopne družbe. Lokomotiva je zadelav v iztirjene vozičke ter odrinila vse tri delavke več metrov globoko v potok Medijo. Delavka Josipa Jurij je bila takoj mrtva, Franja Učakar in Terezija Molek pa sta bili težko poškodovani.

Umrli v Ljubljani. — Marija Oblak, postrežnica, 64 let. — Ciril Ananijevič, dijak, 16 let. — Danica Steblaj, trgovčeva hči, 3 leta. — Fran Sušnik, rejdeček, 3 leta.

Pittsburgh, sivelezna delavnica

Pittsburgh leži ob stečiču rek Monogahela in Allegheny, ki se tu združita in tvorita velikotok Ohio. Vse tri reke tečejo po globokih, od vode izjedenih dolinah in visoka planota ob obeh straneh je razsekana v neštevilno hribov, med katerimi se nahajajo globoke soseka, ki so tudi posledica prдавne erozije (izjedavanje). Lega mesta je zato značilno drugačna od mnogih drugih mest, zgrajenih na primeroma ravni površini. Ako je stari Rim imel svojih "sedem hribov", se lahko reče, da jih Pittsburgh ima sedemdeset. Ta posebna topografija mesta Pittsburgha ima tudi za posledico, da je Pittsburgh mesto mnogih mostov; morda ga ni mesta na svetu, ki bi imel toliko mostov in vijaduktov kolikor jih ima Pittsburgh.

Za časa svoje inkorporacije se je mesto omejevalo na mali trikot ob stečiču rek Monogahela in Allegheny, Grant's Hill pa mu je bil vzhodna meja — vsega skupaj kake pol kvadratne milje. Ta trikot je današnji Down Town. Danes pa mesto zavzema čez 41 kvadratnih milj. Ali onstran mestnih mej se nahaja neštevilno predmestij, ki skupaj s prvotnim mestom Pittsburgh tvorijo veliko industrijsko metropolo.

Največ je mesto zrastle leta 1907, ko je bilo mesto Allegheny spojeno z mestom Pittsburgh; danes se zove North Side Pittsburgh, dočim onstran Monogahela se nahaja South Side Pittsburgh, nekdanji trg Birmingham. Pittsburghski Up Town je brdoviti mestni okraj East Liberty s krasnimi residencami in

park in hitro razvijajočim se trgovskim središčem.

Ravno ob točki, kjer se srečata reki Monogahela in Allegheny, so bili Francozi zgradili trdnjavo Fort Duquesne. Okoli te točke je bilo veliko bojev, da se ustanovi, kdo naj bo vladar obiške doline, Francozi ali Angleži. Francozi so trdili, da doline rek Mississippija in Ohio spadajo k njim, in to na podlagi odkritij in raziskovanj Francoza La Salla v letu 1669. Angleška kolonija Virginija pa je smatrala dolino reke Ohio za svojo, na podlagi svojega čapra. L. 1749 so Francozi odposlali neko ekspedicijo, naj formalno anektira obiško dolino; kasneje ji je sledila majhna vojska. V jeseni leta 1753 pa je guvernir kolonije Virginia odposlal George Washingtona, tedaj častnika angleške kolonijalne vojske, naj posvari Francoze pred nadaljnim vrivanjem, in v spomladi prihodnjega leta je bila odposlana oboježna četa Virginijcev, da sezida trdnjavo na točki, kjer se dandanes nahaja Pittsburgh. Do prvega spopada med Francozi in Virginijci je prišlo l. 1754, ko je George Washington porazil in ujel četo francoskih vojakov. Ali v bitki pri trdnjavi Fort Necessity so bili angleški kolonisti poraženi. Prihodnje leto so ti zopet poskušali osvojiti to meročajno točko in odposlali tja vojsko pod gen. Braddockom; ta ekspedicija je končala s strašnim porazom tega generala, ki je zabredel v zaselo, kjer so nanj prežali Francozi in Indijanci. Francozi, ki so bili med tem zgradili trdnjavo Duquesne, to držali do pokrajino do l. 1758. Tega leta pa so se umaknili pred napadom generala Forbesa, ki je profi njim vodil vojsko Angležev in kolonistov. Na goreh razvalinah francoske trdnjave je bila vsajena angleška zastava in general Forbes je na predlog Washingtona prekrstil ime trdnjave v Fort Pitt na čast tedanjega velikega angleškega državnika, William Pitta. L. 1754 bila okoli te trdnjave zgrajena naselbina — Pittsburgh. Leta 1794 je bila naselbina inkorporirana kot trg in l. 1816 kot mesto.

Današnje prebivalstvo mesta Pittsburgh šteje približno 635,000 duš. Ali to število niti od daleč ne predstavlja resničnega obsega pittsburghskega prebivalstva. Mesto raste in se razširja na vse strani čez razmeroma ozke meje mestne občine in v neposrednih predmestjih je morda ravno toliko ljudi kot znotraj zakonito odrejene mestne mej. "Metropolitan area" — t. j. Pittsburgh s predmestji vred — stoji na petem mestu imed vseh enakih velemestnih skupin v Združenih državah; le metropolitanski okraj mest New York, Chicago, Philadelphia in Boston stojijo v tem pogledu pred Pittsburghom.

Razne ugodne okoliščine so prispale k temu, da je Pittsburgh postal ono velikansko industrijsko središče, kakršno je. Pred vsem njegova lega v sredi bogatih premogovišč in trojica rek, ki tečejo skozi mesto in mu nudijo lahek dostop do premogovnikov ter ga vežejo z reko Mississippi in celo z oceanom, so bili bogati njegovega bogatstva. Stiranjatero raznih železniških prog se tu osrečujejo in nadopolnjuje vodni promet. Zato je lega Pittsburgha jako ugodna za zbiranje in razdeljevanje blaga.

Pittsburgh leži v srcu največjega in najizdatnejšega premogovišča v Ameriki. V pittsburghskem okraju se nahaja 350 premogovnikov, ki normalno zaposlujejo 40,000 premogarjev in proizvajajo sto milijonov ton premoga na leto. Do nedavnih odkritij v jugozapadu in Mehiki je bil Pittsburgh, tudi aredišče najbolj produktivnih petrolejskih vrelcev v Združenih državah, ki imajo danes veliko produkcijo. Nadalje ima Pittsburgh pri roki eno izmed najboljše in bogatih zalog naravnega plina na svetu. Vse to izobilje cenega goriva, s katerim mesto razpolaga, je napravilo Pittsburgh naravno središče vseh industrij, ki so odvisne od ognja za svoj uspešni obrat. Pittsburghski okraj proizvaja več kot polovico vsega premoga v Združenih Državah in deset odstotkov vsega bituminoznega premoga na svetu.

Ni čuda, da je Pittsburgh postal mesto železa in jekla — the

Logo of Slovenska Narodna Podporna Zveza with text: Slovenska Narodna Podporna Zveza, Izdava: 17. Junija 1907. v obliki lista.

GLAVNI STAN: 287-29 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK: Predsednik Vincent Cinkar; podpredsednik Andrew Viličič, R. F. D. 1, Box 183, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolnišnega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jole Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POBOTNI ODSEK: Martin Žolnarik, predsednik, Box 278, Harborton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Kristman, 18111 Bennington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK: OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 288, Moon Run, Pa.; Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Grove Kana, na jugozapad, Frank Klun, Box 299, Chishalm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor: Paul Berger, predsednik, 2623 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Abel, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolibe Owen, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Ollp, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VERHOVNI ISKRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POŠTEI: — Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika in na glasilo: Predsedništvo S. N. P. J., 2627-28 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2627-28 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobse so naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2627-28 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V SVETI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI so pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2627-28 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru so naj pošiljajo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, ligar naslov je zgoraj.

Vsi prisilvi na gl. pobotni odsek so naj pošiljajo na naslov: Martin Žolnarik, Box 278, Harborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglaš., naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2627-28 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Iron and Steel City. — največji center metalurgične industrije na svetu, kajti narava sama mu je ponudila vse ugodnosti za to. Tri desetine vsega litega železa (pig-iron) na amerškem kontinentu se producira v Pittsburghu in 36 odstotkov vsega jekla. Skupna produkcija železa in jekla znatno nadkriljuje, v samem pittsburghskem okraju, vsa pridelek železa in jekla na Angleskem z njegovimi kolonijami vršč. Pittsburgh izdeluje več jeklenih tračnic (rails), več plošč (plates) za trup, kotle in obozožanje ladij, več jeklenih vozov kot katerosibodi drugo na svetu.

Pittsburgh je nadalje sedež aluminijске industrije v Ameriki in ta industrija se je tu izvorno razvila. Bron, med, baker in ravnih oblikah, cinaste pločevine in bel svinec se tu izdeluje v ogromnem obsegu. Sploh vse industrije, v katerih kovine igrajo veliko vlogo, se razvijajo v tem velikem metalurgičnem središču, zlasti kar se tiče surovin, da si tudi izgotovljeni produkti proizvajajo v velikih količinah. Izdelovanje jeklenih komadov, kakršni se rabijo za moderno gradnjo posloplj, je začelo v Pittsburghu; s tem je to mesto omogočilo zgradbo ameriških nebotičnikov (skyscraper).

Pittsburghski okraj prednjači vsemu svetu kar se tiče produkcije stekla v obliki plošč, šip, namiznega blaga in steklenic. V zadnjih letih se je razvila tudi kemična industrija; izdelovanje premogove smole, amonijaka in raznih produktov, ki se pridobivajo potom destilacije premoga, zavzelo je važno mesto v industrijskem življenju.

Industrija konserv je obširna. Produkti tvrdke Heinz Company, največje tovarne te vrste na svetu, so znani vsakomur tukaj in v inozemstvu. Manufaktura strojev, zlasti električnih mašin potom Westinghouse Electric & Manufacturing Co. je kolosalno podjetje; na isti način tudi tovarna zračnih zavornic, Westinghouse Airbrake Co., ovekovečuje spomin slavnega izumitelja, George Westinghousea. Druga znatna industrija je izdelovanje žice v vseh njenih oblikah. Razvoj petroleja in plina v Pittsburghu je rano dovedel do izdelovanja cevi Standard Chemical Company v Canonsburghu zraven Pittsburgha je največji producent radija na svetu.

V pittsburghskem okraju se nahaja čez 2500 tovarniških podjetij, ki imajo svoje glavne urade v mestu, s skupno viženo glavnico kakega bilijona dolarjev in ki zaposlujejo četrtil milijona ljudi in katerih letni izdelek znaša dvakrat toliko kot njihova skupna glavnica.

Eden izmed mož, katerih ime je ozko spojeno z industrijskim razvojem Pittsburgha, je Andrew Carnegie. Veliko kulturnih ustanov, ki jih je on omogočil a svojimi bogatimi darovi, nosi njegovo ime. Glavna izmed teh je Carnegie Institute. Impoznojoča stavba pri Shenley Parku je edina, svoje vrste, kajti vsebuje bogato knjižnico, slovit muzej, koncertno dvorano in umetniške galerije. Muzej poseduje eno izmed največjih in najvažnejših paleontoloških zbirk (pradavnih živali) na svetu. Carnegie Institute of Technology, oddelek Carnegie Instituta, je bil izvorno namičljen kot obrtna višja šola za bolj alromanišne dijake v Pittsburghu, ali dosegel je jako bolj ambicioznej razvoj. To je danes slovita visoka šola za vse panoge tehniške in učni stroški so malenkostni za dijake. University of Pittsburgh pa je najstarejše vsučilišče v Ameriki zapadno od Allegheny pogorja. Zvezdarna, ki spada k temu vsučilišču, Allegheny Observatory, slovi po svetu radi svojega delovanja na polju astronomije in vremenoznanstva. Pittsburghianj so ravnokar dali deset milijonov za gradnjo novega vsučiliščnega poslopja, ki bo zvan "Cathedral of Learning". To šolsko poslopje se bo razlikovalo od vseh drugih takih posloplj na svetu v tem, da bo imelo 52 nadstropij in se bo vpenjalo do večje višine kot Woolworth Building v New Yorku. Kot vsa druga ameriška industrijska središča ima Pittsburgh mnogoštevilno tujerodno prebivalstvo. Po ljudskem štetju l. 1920, ki je postavilo skupno prebivalstvo mesta Pittsburgh na 588,43, je bilo 20,266 belokoznih tujerodecev. To je, 22 odstoto vsega prebivalstva so tvorili tujerodci. To se tiče le mestne občine Pittsburgh, neštevilni njegovih petdeset predmestnih občin. Ako pa jemljemo v poštev tujerodce in njihove otroke, so ti skupaj tvorili 38,8 odstoto vsega prebivalstva. Ali vse te številke nam le deloma kažejo obseg tujerodnega prebivalstva v pittsburghskem industrijskem središču. Razmerje tujerodecev v neposredni okolici je še veliko večje. V mestu samem so izmed tujerodnih skupin stali Nemci na prvem redu, sledili so Rusi, Avstrijci, Ogrji, Jugoslovani, Čehoslovaki, Litvanči, Švedi, Finci, Danci in Norvežani. Jugoslovani so bili navedeni s 3784. Koliko pa jih je bilo izmed 10,072 "Avstrijcev", je težko reči. — F. L. I. S.

John Golob:
Na proriji
(Dalje.)

Ko pride Kristina za tem razgovorom na verando, sede kot po navadi ter opazuje dalje hribe. Pod hribom zapazi premikajočo se stvar, a ni mogla spoznati kaj je. Hitro gre v hišo po daljnogled, in ko gospodar vidi, kaj je vzela, jo vpraša:

"Kaj je zuna?" Ko mu pove, op vstane in ji sledi.

Namerila je na točko, kjer je prej videla, a tam ni videla ničesar. Sledi naprej in zagleda jezdeca v divjem teku, ki se je ravno skrival za malim hribčkom. "Jezdec je", pravi ona. "Zgleda, da se mu mudi, ki tako dirja. Čez nekaj časa se pokaže in Kristina pogleda ter odda daljnogled očetu.

On en čas gleda ter izroči nazaj s pripombo: "Moje oči postajajo vedno slabše, ne vidim dobro. Ti pogledaj, mogoče ga že sedaj lahko spoznaš!"

"Oh, papa, Frank je na črncu — in podi kot bi ga veter nesel!" "Nemogoče," reče on. "Ako je pa resnica je pa čudno!" V tem času je bil jezdec že tako blizu, da ga je že tudi on lahko spoznal.

Kristina skoči dol in je mislila iti naproti, ko se oče oglasi: "Nikar, mrha te lahko pohodi!"

Ko se je jezdec bližal hiši, je pričel konja zadrževati. Opazil je tudi, da ga pričakujejo. Ko skoči dol, on prvi nagovori in reče: "Precej dobre jutranje va-je sva vzela z Danom."

Kristina pride k njemu ter ga prične spraševati, kako da ga konj tako krotko nese. Brown ni mogel razumeti, kaj se godi.

Frank odgovarja, da je sedaj prav krotka žival, in da sta ubora znanca.

"Tvoj je sedaj in lahko narediš z njim kar hočeš. Prav vesel me, da si ga tako lepo ukrotil."

Kristina ga vpraša, ako bo tudi ona smela včasih na sprehod z Danom.

"To se razume, samo bojim se, da ti je nevarno poskušati!" Na-

to zopet zajezdi in sdirja proti ograji.

Fantje so sedeli pred hišo, in ko so zagledali, da je Frank na črncu, so kar ostrmeli. Spogledali so se, pa nobeden ni rekel.

VIL

Približevala se je jesen in pripravljali so se na skupno gonitev živine. Živino, ki se pase čez poletje na hribov, gredo v jeseni iskat ter jo priženejo na travnike. Odrasla ima že navadno znake svojega gospodarja, kar se pa skoti telet, pa itak gredo z materami. Ko jo imajo enkrat doma, ji prično dajati znake, kolikor je ni namenjene za trg. Ta čas čislajo najbolj, in se ga vse veselijo, staro in mlado.

Samo mati je ostala, vsi drugi so šli na pot. Frank se je držal najbolj pri Kristini, ker se mu je družina pri njej najbolj dopadla, in kot je izgledalo, tudi njegova njej. Fant po imenu Carli, mu je tudi usajal. Bil je majhne postave in jako kratkočasen. Takoj od začetka, ko ga je spoznal, se mu je zdelo, da je

drugačen od drugih. Zato si je libral njega kot prijatelja med kavboji.

Delali so še par dni, a delo je šlo počasi naprej. Nekoč zagleda Frank, ko je Kristina drvila ga juncem, ki se je hotel odstraniti od črede. Ko je naredila krog, da ga obrne, se je njen konj spodtaknil in ona je v velikem loku odletela z njega. Frank je takoj obrnil svojega konja proti ameri, ki je pa videl, da junec dirja direktno proti Kristini, je pospešil hitrost konja in prišel za laso. Kakor bi ustrelil je bil na mestu; zagnal je laso v trenutku, ko je žival mislila napasti svojo žrtev. Lasa je dobro zadelo, in ko je Frank hitro ustavljal konja, se je junec zvalil na tla tik Kristine.

Kristina je videla vse, kar se je godilo, ali ko je bila nevarnost tako blizu, se je prestrašila, da je padla v nezavest.

Frank je hitro spoznal položaj; vsedel se je ter položil glavo dekleta na svoje noge. V tistem času pa je ona odprla oči in nad seboj zagledala Frankov prijazen obraz namesto rogate butice od junca.

Ko je videl, da želi vstati, ji je pomagal, in sedla je poleg njega.

"Kako hitro se je vse izvršilo," končno spregovori.

"Si se mogoče kaj pobila?" jo Frank skrbno vprašuje.

"Ne, samo za trenutek nisem vedela, kaj se godi okrog mene." V tistem času pa že pridirja gospodar z nekaj fanti.

Oče gre naravnost k Franku, mu poda roko ter reče: "Videl sem položaj in opazoval tvoje kretnje. Edino tvoji hitrosti in pa Danu se imam zahvaliti za življenje moje hčere. Bom že gledal, da ti bo vsaj nekoliko povrnjeno."

"To je bila le moja dolžnost, kakor bi bila vsakega drugega," reče Frank.

Bill je sedel na konju. Z obrazom se mu je videlo, da ni zadovoljen. Veliko rajši bi bil on na Frankovem mestu.

Ko so imeli rančerja, vse urejeno za zimo, so navadno imeli razne tekme v bližnjem mestu, kamor so prihli od vseh strani. Imeli so (vsakovrstne športe, in prignali so le na najboljše konje.

Z upom nekega dne Carli vpraša Franka, ako bo šel tekmoval.

"Skoraj gotovo ne, ker ne upam, da bi kaj dobil. Je veliko boljših konj kot je moj Dan," odgovori Frank.

"Jaz bi takoj šel, ako bi imel tako hitrega konja kot ti," ga Carli izpodbuja. "Gotovo dobiš prvo nagrado v dirki in skakanju."

Frank ga pogleda postrani, kaj misli o skakanju, Carli pa nadaljuje: "Ni še dolgo, ko si prišel odnekod in imel črnca zuna naj privesanega. Hotel sem poskušati, kako nese, in spravlil sem se na njega. Prav s težkočo sem prišel gori, a veliko bolj hitro dolj. Ravno tak je kot je bil, drugi ga ne more jezdit kot ti."

"Seveda, skušnja ne stane nič," pripomni Frank.

"Dobro, ali mi obljubiš, da ga bom jaz jezdit v skakanju, ti pa v dirki?" prosil Carli.

"Velja."

Prišel je, določeni čas, in vsi so šli v mesto. Ko je bila dirka odprta za najbolj hitre, je tudi Frank pogledal Dana.

"Dobro srečo želimo vsi skupaj," je vzkliknila Kristina, ko je sedela z domačimi vred na konju.

Frank je malo časa stal v vrsti, katera je šla okrog dvanaest jezdecov, ko zavpije nekdo od strani: "Pripravljeni!" Par minut pozneje je počil strel, kar je pomenilo začetek dirke. Dirkališče je bilo okroglo, in Frank, ki je prišel zadnji, je tudi dobil najslabši prostor, to je odzunaj, kjer je veliko daljša pot. Ko pridejo prvi okrog, je imel še štiri pred seboj. Dozdevati se mu je pričelo, da bo z lahkoto zmagal, ker poznal je svojega konja, da mu ne bo v tej daljavi primanjkovalo sape celo ako bi ga pogljal z vso močjo; dosedaj ga je le pustil, kolikor je sam hotel iti. Ko pridejo drugi okrog, mu je samo še eden prašil v obraz. Takrat se mu je pa zdelo, da je čas pri koncu, položil je Danu roko na vrat, ter mu pričel prigovarjat. Konj je do sedaj mislil, da se le šalijo, ko pa je čutil, da gospodar želi hitrost, jo je tudi pokazal, ter v kakih dvajsetih skokih je bil prvi. Ko je prišel tretji pot naokrog, je imel kakih petdeset jardov k dobremu.

Vsi domači so bili pri njem in mu čestitali.

Brown ga je opazoval in rekel:

"Bal sem se že, da ne boš zmagal, ko si ga kar mirno pustil. Kaj si mu vendar takrat napravil, ko se je kot veter pognal?"

"O, takrat sem mu samo dal razumeti, da gre zares."

Niso dolgo čakali, ko je bila proglašena tekma za trmoglave konje, kateri se ne pustijo jezdit.

Carli je bil ves iz sebe, tako je bil vesel.

Frank skoči z Dana, vzame sedlo z njega ter konja izroči Carliju. Brown je šel z njim.

Odšli so, Frank pa je pristopil h Kristini. Pričela sta govoriti.

"Frank," reče Kristina, "zmeraj mislim, koliko ti že dolgujem, pa ne vem, kako bi ti poplačala."

On zmaja z glavo. "Ne dolguješ mi ničesar. Vse se je zgodilo le po naključju. Vsak drugi bi storil tako, ako bi bil v takem položaju."

"Motiš se, Frank! Jaz poznam moške bolj nego ti!"

"Glej, Dan je že prišel na vrsto," jo prekine Frank.

Carli se je držal na njem par skokov, drže se ni mogel kontrolirati ter je odletel dol. Pokusilo je še par drugih z istim uspehom. Ko so bili vsi na vrsti, kar se jih je prijavilo, je bila proglašena nagrada za začudenje Franku, a po Carlijevi trditvi resnična.

Domov grede se je čutil Brown ponosnega, ker njegovemu ranču sta šli kar dve nagradi.

Kristina je vso pot jezдила poleg Franka. Bila je vesela, vedno sta imela dovolj govoriti.

Pozno v noč so prišli domov ostali trije fantje precej vinjeni.

"Pozni ste," jih obgovori Carli.

"Misliš, da smo taki, ki se morajo vedno držati ženskih kril?" zavrne Bill.

Frank je vedel, da to spada njemu, pa je mirno ležal, ni se hotel prerekat. Oporekal je Carli, da ravno tako tudi ni in da bi se mogoče tudi oni ne branili.

"To pač, ali tako silo delati kot nekateri, je neumestno," pravi Bill.

Franku se je zdelo dovolj. Vstal je ter je šel k Billu. Bill je to videl ter hitro pogejnil revolver. Carli je kot neverica skočil k Billu, ga prijel za roko ravno v trenutku, ko je počil strel. V trenutku je Bill skočil proti vratom in v temo. Ko je Carli pogledal skozi vrata, je jezdec že odiral. Misli je, da je krogla vse zgrešila ter se pričel amežati. "Je že odšel, in gotovo misli, da je nekaj mrtvih. Ta gotovo ne pride nikoli več mimo"; ko se

je pa ozri na Franka, je tak videl, da je stvar drugačna. Frank se je držal za roko, katera je bila krvava. Hitro so šli goli dol obleko ter gledali za njim, ki je bila nad komolcem.

Carli je hitel v gospodarjevo hišo naznaniti, kaj se je pripetilo. Takoj je prišel gospodar pregledat rano, nato je spravil Carlijem Franka v sosednjo hišo.

Ko je Kristina slišala šum, tudi vstala in prišla iz spalnice ravno ko bo Franka pripeljal skozi vrata. Videla je Frankovo blede obraz in se prestrašila, si je ji stemnilo pred očmi. Premagala se je ter prišla kroglega, na katerega so postavili Franka.

(Dalje prihodnjič.)

OBVESTILO!

Primorana sem opozoriti na rojake, ki so bili pri meni hrani in stanovanju, ter one katerim sem tudi posodila denar, da se mi javijo in vrnejo, plačajo kar dolgujejo najkasneje do 1. sept. t. l. Drugače primorana stroje postopati njih imena objaviti v listu. Vsem je znano, da so slabe mere in jaz potrebujem denar. Dorothy Turk poprej in Dorothy Shray, P. O. Box 100, Sublet, Wyo.—(Adv.)

MEDVLADJE
SOCIALEN ROMAN.
Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)

— Kaj se vam zdi to dekle? — je vprašal Osojec Rojnika, ko sta se ustavila na starem mostiču.

— Uganka, vsaj doslej. Premalo je še poznanim, da bi sodil.

— Veliko vojto ima in čuvstvo: dvoje nasprotnostev! Pa še nista prav razviti, v mirnih očeh se to bere. Ugaja mi, osebnost bo! In vam?

— Neznouda je, kakor bi ne bila prav zdrava, — se je umaknil Rojnik, ki ni mogel povedati naravnost, kaj je občutil.

Ne, ni moj tip, mu je nekaj govorilo, čutim, da ni, čeprav me je prvi trenutek iznenadil! In daleč sva narazen, tako daleč, da bi nikdar prav ne prirasla drug k drugemu. Sestra, varaj se!

Popoldne jim je bilo lepo in ko so se proti večeru vrnili v hotel, bi bili najbrže plesali, da ni ravno med večerjo nastal vrvež na dvorišču. Prinesli so utopljenca, ki so ga bili našli v strugi, po kateri jezero odtoka. V hotelu je bil zdravnik, ki je poskusil rešiti nesrečnega, a se je kmalu uveril, da je vsaka pomoč prekasna. Ukazal je prenesti truplo v mrtvašnico in obvestiti oblast.

Hotelske goste je pretreslo, večerna zabava je bila pokvarjena.

Kaj je neki gnalo nesrečnega v smrt? je mučilo Grudnovko, ko so zopet posedli k mizi. Toda nihče ni vedel ničesar, niti imena moža niso dobili.

— Upajmo, da ni samomorilec! — je dejala grofica s težko slutnjo v arcu.

— Zvedelo se bo! — je menil Slak precej malomarno in si prižigal cigareto.

Razgovor ni hotel prav oživeti, ves večer je družbo težila tajnost te nenavadne smrti. Na ples se ni nihče več spomnil in ko je Rojnik omenil, da bi drugo jutro lahko odšli s prvim vlakom, so vsi čutili, da je povedal misel, ki so jo imeli že sami nejasno v podzavesti.

DRUGI DEL.
1.

Bil je soparen julijski dan.

Rojnik je prišel precej pozno v svoj kontor, kjer je mlado dekle hitelo pisati na stroj. Pregledal je pošto, jezil se, ker so mu pravkar odgovorili, da še ne morejo poslati kož, ki jih je že teden dni pričakoval iz vojaškega skladišča, kakor se je ob svojem času pogodil; naročil je uradnici nekaj reči in se nato pustil v naslanjač in zagledal skozi okno. Nevoljen in čemeren je bil že tako, zdaj pa še to sporočilo! Delavcev je imel že precej v strojnarni, ker jih je najemal z rastočim delom, zdaj pa hkrati brezdelje! Odloviti jih več obenem, to je nemogoče! Ko pride spet delo, bi se utegnili maščevati, imel bi več škode ko dobičeka! Čakati in zanašati se, da se stvari kmalu spet uredi, to je spet težko, združeno z velikimi stroški. Kaj tedaj početi? V vsakem drugem času bi bilo lahko! A zdaj je vojna, polno preobratov čez noč, negotovost in naglo rušenje, podiranje!

Nekdo je potrkal in vstopil na Rojnikov odziv. Bil je delavec, ki ga je bil pred štirimi dnevi odslužil radi tatvine — potrk in nekoliko bled, s koščatim obrazom in živimi očmi. Prosil je, naj bi mu odpustil, saj je le en samkrat zagrešil.

— Kdo pa ve? — ga je zavrnil Rojnik trdo. — Res je, da so vas le enkrat zasacili. Tatvina pa je bila tudi precejšnja!

Delavec se je rotil, da se še nikdar ni spozabil. Ta krat so ga bile prišle razmere. Plača majhna in za papir se nič ne dobi! Troje otrok pa hoče kruha, kruha in ne razume, da ga ni. Za usnje, za to se dobi, seveda, kadarkoli! Ali Rojnik teh razlogov ni razumel. Ne otrok ni imel in še nikdar ni bil poskusil revščine. Pa tudi ga je nekaj bolela glava; prejšnji večer je bil spet v družbi s častniki, ki so našli pretvezo, da so lahko ponočevali.

To je vselej, kadar se spozabim, je pomislil. Opomin, ki si ga moram enkrat zapomniti! Vsa stvar je pravzaprav v zvezi z žledom!

Tudi v želodcu je nekaj začutil. Sicer ni bila bolečina, toda vendarle nekaj neprijetnega, nekaj motnega, kakor bi šele opozarjalo, da bo bolečina prišla.

— Ne morem, ne morem! — je odgovoril delavcu. — Ne morem sprejeti... hotel je reči "tatu", pa se je premislil. — Zakaj pa niste gledali, kaj počenjate? Zda se ne da več spremeniti!

Delavec se je ponižal in je menil, da bi mu kaj malega utrgal pri plačilu, da bi ga le ne izdal vojaškemu občastvu.

— V kratkem me pokličejo in potem seveda na bojišče! Kdo ve, kaj bo z mano? Otroci so majhni in nepreskrbljeni...

Toda Rojnika ni bilo mogoče omečiti. Samo skomignil je z rameni in dejal suho:

— Prej naj bi bil mislil na to!

Obrnil se je spet proti oknu in gledal na dvorišče, delavec pa se je prepričal, da je neizprosen.

— Trdi ste, trdi kakor kamen! — je kipeło v možu, da je krčil pesti. — Bog daj, da bi vam kdaj ne bilo žal! Tudi sirote se vam ne smilijo!

Koščati mož je še trenutek postal, kakor bi pričakoval, da se morda fabrikant še premisli, toda ko je opazil, kako gleda molče in brezčutno skozi okno, se je obrnil, poln strašnega sovrašstva, in odšel s trdimi koraki.

Rojnik pa je imel povsem druge svoje misli. Šel je v sobo in poiskal bikarbonatno sodo v omari.

— Ni drugače, — si je rekel, — moram vzeti, da bom prej dober!

Pogledal se je v zrcalu in se začudil, kako mu je obraz prepadel. Oči so bile motne, brez življenja, lica zaripala.

Tak se ne smem kazati ljudem, to je že degeneracija. Čas je, da se iztreznim. Neke meja in ne čez!

Pa se je oglašil v njem drugi glas in se mu rogala:

Zdaj govoriš kakor spokornik, prav zares! Briko pa boš spet v družbi, pa te bo vrag premotil, da boš pozabil vse svoje trdne sklepe. Opil se boš do kraja in se drugi dan bridko kasal, kakor se danes. Ali si kaj moža? Ali imaš kaj volje?

Pobit in zdelan se je vendar odpravil v strojnarno, povedat poslovođji, da je popolnoma odslužil delavca, ki so ga zasacili pri tatvini. Mimogrede bi se rad prepričal, ali že kaj večo o minulem večeru. Zdelo se mu je namreč, da je padel, ko so šli iz hotela, in da so imeli z njim precej opravka, preden so ga spet spravili pokone. Sredi ceste je moralo biti in gotovo so ga videli tudi iz hotela. Častniki so namreč imeli vsi električne ročne svetilke.

— Tri otroke ima — je poudarjal poslovođja z očitanjem, ko je Rojnik vstopil. — Ker je zdrav in močan, bo gotovo v kratkem na bojišču. Tudi tako slab delavec ni bil; kar je res, je res! Zato sem vam priporočil, da mu prizanesite!

— Ali dela ne bomo itak imeli nikakega najmanj par tednov! — se je opravičeval Rojnik in pokazal, kaj so mu pisali.

— Je li bil tujak kakšen častnik? — je vprašal čez trenutek in zardel. — Sinoč smo nekaj stavili.

Kaj so stavili, tega ni več vedel. Zanimale ga je le, kaj poreče poslovođja. Ta se je samo smehljaj in Rojniku je zadoščalo.

Prišel bom na glas, da sem pijanec, si je očital, in menda bo res tako. Menda me reši le eno sredstvo še, nekoliko skrbi za dom in urejeno življenje!

Šel je po vrto, ki je bil za poslopji, in videl, kako je zanemarjen. Poti je prerušala trava, vrtnice so cvele po svobodni volji, sadno drevje ni bilo očiščeno mahu in lišajev, pritiklavci niso bili še pincirani. Tudi trtam se je poznalo, da jih ne škropijo o pravem času.

V hiši je bilo ravno tako. Imel je sicer oskrbnico in jo včasih trdo prijel, pa zaleglo je komaj za dober teden. Potem se je neredu spet sam tako privadil, da ga ni več zapazil. Le ko se je vrnil iz Gorice in je imel pred očmi ves red in snago na sestrinem stanovanju, je spet vzrožil, dokler se ni spet čez nekaj časa udal. Le v strojnarni je šlo vse natančno; pa to je bila zaslug vestnega, vzglednega poslovođje, ki je skrbel za vse z ljubeznijo, kakor da je njegova last.

(Dalje prihodnjič.)

Tudi v želodcu je nekaj začutil. Sicer ni bila bolečina, toda vendarle nekaj neprijetnega, nekaj motnega, kakor bi šele opozarjalo, da bo bolečina prišla.

— Ne morem, ne morem! — je odgovoril delavcu. — Ne morem sprejeti... hotel je reči "tatu", pa se je premislil. — Zakaj pa niste gledali, kaj počenjate? Zda se ne da več spremeniti!

Delavec se je ponižal in je menil, da bi mu kaj malega utrgal pri plačilu, da bi ga le ne izdal vojaškemu občastvu.

— V kratkem me pokličejo in potem seveda na bojišče! Kdo ve, kaj bo z mano? Otroci so majhni in nepreskrbljeni...

Toda Rojnika ni bilo mogoče omečiti. Samo skomignil je z rameni in dejal suho:

— Prej naj bi bil mislil na to!

Obrnil se je spet proti oknu in gledal na dvorišče, delavec pa se je prepričal, da je neizprosen.

— Trdi ste, trdi kakor kamen! — je kipeło v možu, da je krčil pesti. — Bog daj, da bi vam kdaj ne bilo žal! Tudi sirote se vam ne smilijo!

Koščati mož je še trenutek postal, kakor bi pričakoval, da se morda fabrikant še premisli, toda ko je opazil, kako gleda molče in brezčutno skozi okno, se je obrnil, poln strašnega sovrašstva, in odšel s trdimi koraki.

Rojnik pa je imel povsem druge svoje misli. Šel je v sobo in poiskal bikarbonatno sodo v omari.

— Ni drugače, — si je rekel, — moram vzeti, da bom prej dober!

Pogledal se je v zrcalu in se začudil, kako mu je obraz prepadel. Oči so bile motne, brez življenja, lica zaripala.

Tak se ne smem kazati ljudem, to je že degeneracija. Čas je, da se iztreznim. Neke meja in ne čez!

Pa se je oglašil v njem drugi glas in se mu rogala:

Zdaj govoriš kakor spokornik, prav zares! Briko pa boš spet v družbi, pa te bo vrag premotil, da boš pozabil vse svoje trdne sklepe. Opil se boš do kraja in se drugi dan bridko kasal, kakor se danes. Ali si kaj moža? Ali imaš kaj volje?

Pobit in zdelan se je vendar odpravil v strojnarno, povedat poslovođji, da je popolnoma odslužil delavca, ki so ga zasacili pri tatvini. Mimogrede bi se rad prepričal, ali že kaj večo o minulem večeru. Zdelo se mu je namreč, da je padel, ko so šli iz hotela, in da so imeli z njim precej opravka, preden so ga spet spravili pokone. Sredi ceste je moralo biti in gotovo so ga videli tudi iz hotela. Častniki so namreč imeli vsi električne ročne svetilke.

— Tri otroke ima — je poudarjal poslovođja z očitanjem, ko je Rojnik vstopil. — Ker je zdrav in močan, bo gotovo v kratkem na bojišču. Tudi tako slab delavec ni bil; kar je res, je res! Zato sem vam priporočil, da mu prizanesite!

— Ali dela ne bomo itak imeli nikakega najmanj par tednov! — se je opravičeval Rojnik in pokazal, kaj so mu pisali.

— Je li bil tujak kakšen častnik? — je vprašal čez trenutek in zardel. — Sinoč smo nekaj stavili.

Kaj so stavili, tega ni več vedel. Zanimale ga je le, kaj poreče poslovođja. Ta se je samo smehljaj in Rojniku je zadoščalo.

Prišel bom na glas, da sem pijanec, si je očital, in menda bo res tako. Menda me reši le eno sredstvo še, nekoliko skrbi za dom in urejeno življenje!

Šel je po vrto, ki je bil za poslopji, in videl, kako je zanemarjen. Poti je prerušala trava, vrtnice so cvele po svobodni volji, sadno drevje ni bilo očiščeno mahu in lišajev, pritiklavci niso bili še pincirani. Tudi trtam se je poznalo, da jih ne škropijo o pravem času.

V hiši je bilo ravno tako. Imel je sicer oskrbnico in jo včasih trdo prijel, pa zaleglo je komaj za dober teden. Potem se je neredu spet sam tako privadil, da ga ni več zapazil. Le ko se je vrnil iz Gorice in je imel pred očmi ves red in snago na sestrinem stanovanju, je spet vzrožil, dokler se ni spet čez nekaj časa udal. Le v strojnarni je šlo vse natančno; pa to je bila zaslug vestnega, vzglednega poslovođje, ki je skrbel za vse z ljubeznijo, kakor da je njegova last.

(Dalje prihodnjič.)

Tudi v želodcu je nekaj začutil. Sicer ni bila bolečina, toda vendarle nekaj neprijetnega, nekaj motnega, kakor bi šele opozarjalo, da bo bolečina prišla.

— Ne morem, ne morem! — je odgovoril delavcu. — Ne morem sprejeti... hotel je reči "tatu", pa se je premislil. — Zakaj pa niste gledali, kaj počenjate? Zda se ne da več spremeniti!

Delavec se je ponižal in je menil, da bi mu kaj malega utrgal pri plačilu, da bi ga le ne izdal vojaškemu občastvu.

— V kratkem me pokličejo in potem seveda na bojišče! Kdo ve, kaj bo z mano? Otroci so majhni in nepreskrbljeni...

Toda Rojnika ni bilo mogoče omečiti. Samo skomignil je z rameni in dejal suho:

— Prej naj bi bil mislil na to!

Obrnil se je spet proti oknu in gledal na dvorišče, delavec pa se je prepričal, da je neizprosen.

— Trdi ste, trdi kakor kamen! — je kipeło v možu, da je krčil pesti. — Bog daj, da bi vam kdaj ne bilo žal! Tudi sirote se vam ne smilijo!

Koščati mož je še trenutek postal, kakor bi pričakoval, da se morda fabrikant še premisli, toda ko je opazil, kako gleda molče in brezčutno skozi okno, se je obrnil, poln strašnega sovrašstva, in odšel s trdimi koraki.

Rojnik pa je imel povsem druge svoje misli. Šel je v sobo in poiskal bikarbonatno sodo v omari.

— Ni drugače, — si je rekel, — moram vzeti, da bom prej dober!

Pogledal se je v zrcalu in se začudil, kako mu je obraz prepadel. Oči so bile motne, brez življenja, lica zaripala.

Tak se ne smem kazati ljudem, to je že degeneracija. Čas je, da se iztreznim. Neke meja in ne čez!

Pa se je oglašil v njem drugi glas in se mu rogala:

Zdaj govoriš kakor spokornik, prav zares! Briko pa boš spet v družbi, pa te bo vrag premotil, da boš pozabil vse svoje trdne sklepe. Opil se boš do kraja in se drugi dan bridko kasal, kakor se danes. Ali si kaj moža? Ali imaš kaj volje?

Pobit in zdelan se je vendar odpravil v strojnarno, povedat poslovođji, da je popolnoma odslužil delavca, ki so ga zasacili pri tatvini. Mimogrede bi se rad prepričal, ali že kaj večo o minulem večeru. Zdelo se mu je namreč, da je padel, ko so šli iz hotela, in da so imeli z njim precej opravka, preden so ga spet spravili pokone. Sredi ceste je moralo biti in gotovo so ga videli tudi iz hotela. Častniki so namreč imeli vsi električne ročne svetilke.

— Tri otroke ima — je poudarjal poslovođja z očitanjem, ko je Rojnik vstopil. — Ker je zdrav in močan, bo gotovo v kratkem na bojišču. Tudi tako slab delavec ni bil; kar je res, je res! Zato sem vam priporočil, da mu prizanesite!

— Ali dela ne bomo itak imeli nikakega najmanj par tednov! — se je opravičeval Rojnik in pokazal, kaj so mu pisali.

— Je li bil tujak kakšen častnik? — je vprašal čez trenutek in zardel. — Sinoč smo nekaj stavili.

Kaj so stavili, tega ni več vedel. Zanimale ga je le, kaj poreče poslovođja. Ta se je samo smehljaj in Rojniku je zadoščalo.

Prišel bom na glas, da sem pijanec, si je očital, in menda bo res tako. Menda me reši le eno sredstvo še, nekoliko skrbi za dom in urejeno življenje!

Šel je po vrto, ki je bil za poslopji, in videl, kako je zanemarjen. Poti je prerušala trava, vrtnice so cvele po svobodni volji, sadno drevje ni bilo očiščeno mahu in lišajev, pritiklavci niso bili še pincirani. Tudi trtam se je poznalo, da jih ne škropijo o pravem času.

V hiši je bilo ravno tako. Imel je sicer oskrbnico in jo včasih trdo prijel, pa zaleglo je komaj za dober teden. Potem se je neredu spet sam tako privadil, da ga ni več zapazil. Le ko se je vrnil iz Gorice in je imel pred očmi ves red in snago na sestrinem stanovanju, je spet vzrožil, dokler se ni spet čez nekaj časa udal. Le v strojnarni je šlo vse natančno; pa to je bila zaslug vestnega, vzglednega poslovođje, ki je skrbel za vse z ljubeznijo, kakor da je njegova last.

(Dalje prihodnjič.)

Zabasanost.

Velik del telesnih bolezni lahko zasledimo do zaprtja. To stanje ne zanemarjajte.

Severa's Balzol

Je neprecenljiva pomoč v takem stanju žledodne in prebavne neurednosti in zaprtja. Slijajna tonika za oslabele ljudi.

Cena 50c in 85c.

Poskusite najprej pri ljekarju.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

DA SKUHATE DOBRO VO, PISI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v našem skladu, hmelj, šib in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Groceries, sladkarijem in vseh dajalnih telesnih dano primerno poset pri večjih naročilih. Pišite informacije na:

FRANK OGLAR,
8481 Superior Avenue, Cleveland.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNJSKO DELO PRVE VERSTE.

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.